

***А Н А Л И З на тема
„Структура на средното и
висшето образование в
област Бургас“***

Съдържание:

1. Въведение.....	4
2. Структура и анализ на образователната система.....	4
2.1. Право на образование.....	4
2.1.1. Училищно образование.....	5
2.1.2. Основно образование.....	6
2.1.3. Средно образование.....	6
2.1.4. Видове училища.....	6
2.1.5. Национална програма, Държавна политика и контрол в сферата на Образованието.....	7
2.1.6. Чуждите граждани и училищното образование в България и чужбина.....	8
2.1.7. Висше образование.....	9
2.1.7.1. Ролята на държавата във висшето образование.....	10
2.1.7.2. Видове висши училища.....	12
2.1.7.3. Органи на управление и структура на висшите училища.....	13
2.1.7.4. Образователни степени, придобивани във висшите училища.....	15
2.1.7.5. Ролята на студентския съвет.....	16
2.1.7.6. Акредитация.....	16
2.2. Откриване на звена на чуждестранни университети в България и български в чужди държави.....	17
2.3. Признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование, издадени от училища на чужди държави.....	17
3. Образователна система в област Бургас.....	21
3.1. Училища в област Бургас.....	21
3.2. Статистически данни за образователната система в Югоизточен район.....	23
3.2.1. Общообразователни и специални училища.....	23
3.2.2. Висши училища.....	26
3.2.3. Бургаски свободен университет.....	30
3.2.4. Университет „Професор д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас.....	32
3.2.5. Сравнителна характеристика на висшето образование в България.....	33
4. Студенти чужденци в университети и специализирани висши училища.....	34
5. Предпочитани специалности от чуждестранни студенти.....	35
6. Такси за обучение на чуждестранни студенти.....	35
7. Програмата за управление на община Бургас.....	35
7.1. Ефективност и качество на образованието.....	36
7.2. Демократизация на образованието.....	37
8. Състояние на училищната мрежа.....	37

9. Професионално обучение.....	38
10. Изводи и препоръки.....	39
Информационни източници.....	41

1. Въведение

Анализът на средното и висше образование в Бургарска област, представен в следващите редове, цели да покаже основни теми, статистическа информация и изводи за ситуацията в образователната система. Област Бургас отговаря на общо-валидните изисквания и норми, характерни за образователната система на страната. По тази причина последващият анализ започва с един по-широк обхват на анализирания информация, започвайки от ключови аспекти на структурата на образователната система, общи както за училищната и университетска мрежа в страната като цяло, така и за средните и висши училища в област Бургас.

Образованието в Република България поради голямата си обществена значимост е гаранция за устойчиво обществено развитие.

Високото общообразователно равнище е предпоставка за повишаване на потенциала на обществото и икономиката на държавата.

Развитието на системата на образованието, инвестирането в подготовката и квалификацията на обучаващите се лица налага изготвянето на периодични анализи, чрез които да се очертават приоритетните области и цели в системите на висшето образование и средното професионално образование, в това число открояването на съществуващи и потенциални проблеми в двете сфери.

Съществуващата системата на образованието, нейното изменение и развитието ѝ като цяло са индикаторите за състоянието на образователната и професионално-квалификационната структура на заетите лица и развитието на обществото.

2. Структура и анализ на образователната система

2.1. Право на образование

Правото на образование в Република България е гарантирано с Конституцията на Република България. В чл. 53 от Конституцията на Република България е разписано, че всеки има право на образование. Училищното обучение до 16-годишна възраст е задължително. Основното и средното образование в държавните и общинските училища е безплатно. При определени от закона условия образованието във висшите държавни училища е безплатно. Висшите училища се ползват с академична автономия. Граждани и организации могат да създават училища при условия и по ред, определени със закон. Обучението в тях трябва да съответства на държавните изисквания. Държавата насърчава образованието, като създава и финансира училища, подпомага способни ученици и студенти, създава условия за професионално обучение и преквалификация. Тя упражнява контрол върху всички видове и степени училища.

Правото на образование се осъществява при спазване на принципите за прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на системата на народната просвета.

Както в цялата страна, така и в Бургаска област училищното обучение започва на 7 години, навършени в годината на постъпване в първи клас. В първи клас могат да постъпят и деца, навършили 6 години, ако физическото и умственото им развитие, по преценка на родителите или настойниците им, позволяват това.

В детските градини, училищата и обслужващите звена официалният език е българският. Училищното обучение осигурява условия за усвояването на книжовния български език. Всеки гражданин осъществява правото си на образование в избрано от него училище и вид обучение съобразно личните си предпочитания и възможности.

Детските градини и училищата са държавни, общински и частни. Обслужващите звена са държавни и общински. Държавни са детските градини, училищата и обслужващите звена, които са с национално значение и се финансират от държавния бюджет чрез Министерството на образованието и науката или чрез други министерства и ведомства. Държавните детски градини, държавните и общинските училища и обслужващи звена се откриват, преобразуват и закриват със заповед на министъра на образованието и науката. Общинските училища и обслужващи звена се откриват, преобразуват и закриват със заповед на министъра на образованието и науката по предложение на общинския съвет.

Частни са детските градини и училищата, които се откриват или преобразуват по искане на български физически или юридически лица и не са на бюджетна издръжка. Частните детски градини и училища се откриват или преобразуват със заповед на министъра на образованието и науката.

Български детски градини и училища с чуждестранно участие се откриват или преобразуват по искане на регистрирани в Република България сдружения между български и чуждестранни физически и/или юридически лица с решение на Министерски съвет по предложение на министъра на образованието и науката. Чуждестранни детски градини и училища се откриват или преобразуват по искане на чуждестранни юридически лица в съответствие с международни спогодби.

Държавните образователни изисквания определят равнищата на необходимата общообразователна и професионална подготовка и създават условия за изграждане на свободна, морална и инициативна личност, която като български гражданин уважава законите, правата на другите, техния език, религия и култура; за задоволяване на индивидуалните интереси и потребности и придобиване на широка обща култура; за усвояване на основни научни понятия и принципи за интегриране на минал опит с нови знания от различни области на науката и практиката; за избор на варианти за подготовка и професионална квалификация според възможностите на учениците и избраното от тях училище; за развитие на материалната, културната и екологичната среда на детските градини, училищата и обслужващите звена.

2.1.1. Училищно образование

Училищното образование осигурява обучението и възпитанието на учениците в съответствие с обществените потребности и индивидуалните им способности и очаквания за

успешна реализация в гражданското общество. Училищното образование според степента е основно и средно, а според съдържанието на подготовката е общо и професионално. Общото образование осигурява усвояването на общообразователния минимум и при възможност - профилирана подготовка съгласно държавните образователни изисквания. Професионалното образование осигурява усвояването на общообразователния минимум и придобиване на квалификация по професия съгласно държавните образователни изисквания. Професионалното обучение осигурява придобиване на квалификация по професия съгласно държавните образователни изисквания.

2.1.2. Основно образование

Основното образование се осъществява на два етапа: начален - от I до IV клас включително, и прогимназиален - от V до VIII клас включително. Завършилите началния етап на основното образование получават удостоверение за завършен IV клас. Придобиването на основно образование се удостоверява със свидетелство за завършено основно образование, което е окончателно. Свидетелство за основно образование се получава след завършен VIII клас и дава право за продължаване на образованието или за професионално обучение.

2.1.3. Средно образование

Средно образование се придобива след успешно завършен XII клас и успешно положени държавни зрелостни изпити по учебни предмети или цикъл от учебни предмети, изучавани в гимназиалния етап, и се удостоверява с диплома за завършено средно образование, в която се вписва и общият успех. Дипломата е окончателна и дава право за продължаване на образованието или за професионално обучение.

Бургаска област предлага добре развита мрежа от средни училища, предлагащи обучение в различни специалности. Завършилите своето средно образование на територията на областта могат да кандидатстват със своята диплома, която е свидетелство за професионална квалификация, което се получава след завършена професионална подготовка; свидетелство за правоспособност, издавано за професии, упражняването на които изисква правоспособност.

2.1.4. Видове училища

Училищата са: начални - от I до IV клас включително; прогимназиални - от V до VIII клас включително; основни - от I до VIII клас включително; гимназии - от IX до XII клас включително; профилирани гимназии; средни общообразователни - от I до XII клас включително; професионални гимназии - от VIII или IX клас до XII клас включително; професионални - от VII или VIII клас с продължителност на обучението до три години, от IX клас - с продължителност на обучението до четири години, и професионални колежи

след завършено средно образование - с продължителност на обучението до две години; спортни; по изкуствата; специални; по културата.

За лица, навършили 16-годишна възраст, се откриват и вечерни (сменни) училища.

Религиозните институции в страната с разрешение на министъра на образованието и науката могат да откриват духовни училища за свои ритуални нужди за деца, завършили основно образование.

Формите на обучение са: дневна; вечерна; задочна; кореспондентска; индивидуална; самостоятелна; дистанционна; комбинирана.

За професии и специалности, които се упражняват във вредни и опасни условия на труд, практическото обучение започва след навършване на 15-годишна възраст.

2.1.5. Национална програма, Държавна политика и контрол в сферата на образованието

Народното събрание на Република България приема Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка по предложение на Министерски съвет. Програмата съдържа националните приоритети и цели за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка, както и мерките за тяхното реализиране.

Държавната политика в областта на просветата се осъществява от Министерски съвет. Министерството на образованието и науката е специализиран орган за управление на системата на народната просвета.

Министърът на образованието и науката упражнява контрол върху дейността на всички видове детски градини, училища, обслужващи звена и степени на образование. Регионалните инспекторати по образованието са териториални администрации към министъра на образованието и науката за управление и контрол на системата на народната просвета.

Общините осигуряват и контролират: задължителната предучилищна подготовка на децата и задължителното училищно обучение на учениците до 16-годишна възраст; здравното обслужване и сигурността на детските градини и училищата, на децата и учениците като разкриват здравни кабинети за извънболнична медицинска помощ; средства за издръжката, изграждането, обзавеждането и основния ремонт на училищата и детските градини и обслужващите звена; средствата за изпълнение на държавните образователни изисквания, както и за финансовото осигуряване на всички раздели на учебния план за общинските детски градини, училища и обслужващи звена; условия за столово хранене, организирано в съответствие с изискванията, определени в наредби на министъра на здравеопазването, за общежития, отдих, спортна база и транспорт за децата, учениците и учителите, както и безплатен транспорт и целодневна организация на учебния ден и столово хранене; стипендии и специални помощи на ученици.

В област Бургас изброените по-горе функции се осъществяват от съответни звена към всяка община на територията на областта, на чиято административна територия функционира съответното учебно заведение.

Училището, детската градина и обслужващото звено се управляват от директор.

Професиите и специалностите, които се придобиват в училищата, се определят по списък, утвърден от министъра на образованието и науката, съгласувано със съответните министри и ръководители на ведомства.

Родители, настойници и попечители, които не осигуряват присъствието на децата си в детските градини и в училищата за времето, през което те подлежат на задължителна предучилищна подготовка или задължително обучение, се наказват с глоба в размер от 20 до 100 лв. При повторно извършване на нарушението глобата е в размер от 50 до 250 лв.

Нарушенията се установяват с актове, съставени от съответните органи на общините. Наказателните постановления се издават от кмета на общината.

Министерството на образованието и науката съвместно с Министерството на финансите упражнява контрол за изразходването на бюджетни и извънбюджетни средства, предназначени за обучение на учениците, за изграждане, реконструкция и модернизация на материално-техническата база на училищата, както и за други дейности в системата на народната просвета.

2.1.6. Чуждите граждани и училищното образование в България и чужбина

Чужди граждани имат право да се обучават в българските училища в съответствие със законите и подзаконовите нормативни актове на Република България.

Училищното образование е безплатно за чуждите граждани, които са: с разрешено постоянно пребиваване в страната, както и ученици в задължителна училищна възраст - деца, членове на семейството на чужденец с разрешено дългосрочно пребиваване в страната; приети по актове на Министерския съвет; приети по междуправителствени спогодби, в които този въпрос е уреден; ученици в задължителна училищна възраст - деца на граждани на държави - членки на Европейския съюз, на Европейското икономическо пространство и Швейцария, упражняващи трудова дейност на територията на Република България, когато пребивават в страната заедно с родителите, съответно настойниците или попечителите си.

В българските училища в страната и в чужбина могат да се обучават и чужди граждани срещу заплащане. Размерът на средствата, които заплащат чуждестранните граждани в държавните и в общинските училища, се утвърждава от министъра на образованието и науката. Средствата се използват за нуждите на учебния процес в училищата, в които се обучават чуждите граждани.

На учениците в задължителна училищна възраст - деца на граждани на държави - членки на Европейския съюз, на Европейското икономическо пространство и Швейцария, упражняващи трудова дейност на територията на Република България, когато

пребивават в страната заедно с родителите, съответно настойниците или попечителите си, се осигурява безплатно обучение по български език, както и обучение в сътрудничество с държавите по произход по майчин език и култура при условия и по ред, определени от министъра на образованието и науката.

Документи за завършени етапи на училищно обучение, степени на образование и професионална квалификация, издадени от училища на чужди държави, се признават при условия и по ред, определени с наредба на министъра на образованието и науката.

2.1.7. Висше образование

Висшето светско образование е независимо от идеологии, религии и политически доктрини. То се осъществява в съответствие с общочовешките ценности и националните традиции. Във висшето образование не се допускат привилегии и ограничения, свързани с възраст, раса, народност, етническа принадлежност, пол, социален произход, политически възгледи и вероизповедание, с изключение на случаите, изрично посочени в „Правилника за дейността на висшето училище“ в съответствие с особеностите на обучението и бъдещата професия. Висше образование се придобива във висши училища, получили акредитация и създадени при условия и по ред, определени в Закона за висшето образование.

В област Бургас функционират две висши учебни заведения, притежаващи съответната акредитация и предлагащи висша степен на образование.

Висшето училище е юридическо лице с предмет на дейност: подготовка на специалисти, способни да развиват и прилагат научни знания в различните области на човешката дейност; повишаване квалификацията на специалисти; развитие на науката, културата и иновационната дейност. Висшето училище може да развива научно-производствена, художествено-творческа, спортна и здравна дейност в съответствие със спецификата си.

Висшето училище издава диплома за завършена образователно-квалификационна степен на висшето образование, европейско дипломно приложение, свидетелство за професионална квалификация и други основни документи, определени с наредба, приета от Министерски съвет.

Държавата създава условия за свободно развитие на висшето образование, както и условия за достъп до висше образование, като: разработва и осъществява национална политика за развитието на висшето образование и гарантира академичната автономия на висшите училища; полага грижи за качеството на подготовката на специалисти и научните изследвания; субсидира обучението на студентите в държавните висши училища и при определени условия им осигурява стипендия, общежития и столове; създава и поддържа система за отпускане на кредити за заплащане на такси за обучение и за издръжка и при определени условия осигурява социално-битови придобивки на студентите, докторантите и специализантите; предоставя имущество на държавните висши училища и осигурява данъчни и други облекчения за всички висши училища при

извършване на дейностите им; организира дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация; определя условията за държавно признаване на издаваните от висшите училища у нас и в чужбина дипломи.

2.1.7.1. Ролята на държавата във висшето образование

Държавата упражнява функциите си по управлението на висшето образование чрез Народното събрание и Министерския съвет.

Народното събрание с решение открива, преобразува, преименува и закрива висши училища, както и филиали и факултети, в които се извършва обучение по специалности от регулираните професии. Народното събрание ежегодно със Закона за държавния бюджет определя субсидията за всяко държавно висше училище, приема Стратегия за развитие на висшето образование, която съдържа националните приоритети и цели за развитие на висшето образование, както и мерки за тяхното реализиране.

Министерският съвет: утвърждава основните насоки на националната политика в областта на висшето образование и предлага за приемане от Народното събрание на стратегията; предлага на Народното събрание откриването, преобразуването, преименуването или закриването на висши училища, както и размера на ежегодната бюджетна субсидия за всяко държавно висше училище; открива, преобразува и закрива факултети, институти, филиали и колежи в държавните висши училища, въз основа на искане на съответното висше училище и/или по предложение на министъра на образованието и науката, като за филиалите и коледжите се посочват професионалните направления, в които ще се извършва обучението; утвърждава Класификатор на областите на висше образование и професионалните направления; утвърждава държавни изисквания за придобиване на висше образование по образователно-квалификационни степени и по специалностите от регулираните професии, както и държавни изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение; утвърждава ежегодно до 30 април: по предложение на министъра на образованието и науката въз основа на предложенията на държавните висши училища броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в тях в съответствие с капацитета на висшето училище, на професионалните направления и на специалностите от регулираните професии в него; по предложение на министъра на образованието и науката въз основа на предложенията на частните висши училища броя на приеманите за обучение студенти и докторанти, съответен на капацитета на висшето училище, на професионалните направления и на специалностите от регулираните професии в него; броя на докторантите в организациите, въз основа на който се определя държавната субсидия за издръжка на обучението; утвърждава ежегодно до 30 април по предложение на министъра на образованието и науката въз основа на предложенията на държавните висши училища размера на таксите за кандидатстване и за обучение на студенти и докторанти в тях; утвърждава условията и реда за предоставяне на стипендии в държавните висши училища и за ползване на общежития и други социално-битови

придобивки от студенти, докторанти и специализанти във всички висши училища; утвърждава държавните изисквания за признаване на придобито в чуждестранни висши училища висше образование с професионална квалификация; утвърждава държавни изисквания за приемане на студентите; утвърждава държавни изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшето училище; утвърждава Правилник за дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация по предложение на Акредитационния съвет; приема с решение Списък на регулираните професии в Република България, в който се посочват наименованието на регулираната професия, нормативния акт, който определя изискванията за упражняване на професията съгласно българското законодателство, и органа, компетентен за признаване на право за упражняване на съответната регулирана професия /решението се обнародва в "Държавен вестник"/; определя условията и реда за поддържане на Списъка на регулираните професии в Република България; представлява интересите на българското висше образование и наука пред други държави и международни организации и сключва международни договори и спогодби.

Министърът на образованието и науката осъществява националната политика във висшето образование.

Министърът на образованието и науката: прави предложения пред Министерския съвет, като предложенията за откриване и преобразуване на висши училища, техните основни звена и филиалите, с изключение на откриването на институт, се правят след положителна оценка на съответния проект от Националната агенция за оценяване и акредитация; осъществява функции по координацията на взаимоотношенията между автономните висши училища и държавата; организира поддържането на информационна система, която съдържа регистър на висшите училища, в който се вписват данни относно техните основни звена, филиали и откритите от тях професионални направления и специалности, регистър на академичния състав на висшите училища на основен и допълнителен трудов договор, регистър на всички действащи и прекъснали студенти и докторанти по степени на обучение и по професионални направления, регистър на завършилите студенти и докторанти, регистър на банките, отпускащи кредити по Закона за кредитиране на студенти и докторанти; организира признаването и легализацията на дипломите на лицата, завършили в чужбина; назначава временно изпълняващ длъжността ректор на новооткрити или преобразувани държавни висши училища до провеждането на изборите, но за не повече от 6 месеца; назначава временно изпълняващ длъжността ректор за срок не по-дълъг от шест месеца; упражнява контрол върху висшите училища и организациите по спазването на Закона за висшето образование, като за извършените проверки в едномесечен срок се съставя констативен протокол с препоръки и срок за отстраняване на допуснатите закононарушения; при неизпълнение на препоръките в посочения срок министърът на образованието и науката прави предложение пред Националната агенция за оценяване и акредитация за отнемане на акредитацията.

2.1.7.2. Видове висши училища

Висшите училища са държавни и частни.

Държавните висши училища се създават и осъществяват дейността си въз основа на предоставена държавна собственост и ежегодна държавна субсидия.

Частните висши училища се създават по искане на физически и/или юридически лица.

Висше училище се открива и преобразува въз основа на проект, в който са поставени обществено приемливи цели пред предлаганото висше училище; се съдържа описание на основните звена и/или на филиалите на висшето училище, необходимата учебна документация и данни за научно-преподавателски състав, материалната база и начините на финансиране; се осигурява начин на управление, гарантиращ спазването на основните академични свободи; има съответствие с държавните изисквания. Проектът трябва да е получил положителна оценка от Националната агенция за оценяване и акредитация.

Със свое решение Народното събрание определя вид, наименование и седалище на висшето училище; предмет на дейност; имущество и начин на финансиране. Висшето училище възниква като юридическо лице след обнародването на решението на Народното събрание за неговото създаване в "Държавен вестник".

Висшите училища са университети, специализирани висши училища и самостоятелни колежи.

Университетът е висше училище, което: обучава по широк кръг специалности от професионални направления в поне три от четирите основни области на науката - хуманитарни, природни, обществени и технически; разполага с академичен състав на основен трудов договор, който по всяка специалност води не по-малко от половината от аудиторните и практическите занятия, като хабилитираните лица в него четат за всяка специалност не по-малко от 70 на сто от лекционните курсове; разполага с материална база, която осигурява и практическото обучение в съответствие с държавните изисквания; обучава в степените "бакалавър", "магистър" и "доктор" в съответните основни области на науката; има научен и художествено-творчески потенциал и с дейността си развива основни области на науката и културата; осигурява на академичния състав, на студентите и на докторантите условия за отпечатване на научни трудове, учебници, монографии, както и за реализация на присъщи творчески изяви; притежава библиотека и други средства за информационно обслужване на обучението и научните изследвания; поддържа международни контакти при обучението и творческата си дейност; разполага с университетски информационен център за административно обслужване на студентите и докторантите.

Специализираното висше училище осъществява научноизследователска или художествено-творческа дейност и провежда обучение в една от основните области на науката, изкуствата, физическата култура и военното дело и отговаря на редица

изисквания. Наименованието му отразява специфичната област в която то подготвя специалисти. Висшето училище може да обучава и в образователно-квалификационна степен "магистър" и образователна и научна степен "доктор".

Самостоятелният колеж обучава за придобиване на образователно-квалификационната степен "бакалавър" и отговаря на редица изискванията. Колежът разполага с академичен състав на основен трудов договор, който по всяка специалност провежда не по-малко от половината от аудиторните и практическите занятия. Хабилитираните лица на основен трудов договор в него четат за всяка специалност не по-малко от 50 на сто от лекционните курсове.

Колеж може да се създава и в структурата на университет и специализирано висше училище получили акредитация по професионалните направления или специалности от регулираните професии, по които ще се провежда обучение. Колежът обучава за придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър".

Висшите училища се закриват от Народното събрание: когато висшето училище нарушава изискванията на Закона за висшето образование или други нормативни актове, регулиращи висшето образование, и нарушенията са констатирани; когато висшето училище получи два последователни отказа за институционална акредитация или не е поискало такава в предвидените от този закон срокове; по искане на учредителите на частното висше училище; по предложение на Министерски съвет за държавното висше училище.

Орган за изразяване на общите интереси на висшите училища пред държавните органи е Съветът на ректорите на висшите училища. Съветът на ректорите: дава становища и предложения по проблеми, свързани с висшето образование и науката; изразява мнение по проекта на държавен бюджет в частта му за висшето образование и науката; изразява мнение по проекта на Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления.

2.1.7.3. Органи на управление и структура на висшите училища

Характерните за страната органи на управление и структура на висшите училища са неизменна част от двата университета на територията на област Бургас. Последващият анализ, който представя накратко основни моменти в тази тематика, валидни за висшите училища в Република България, се отнася във всеки един аспект и за системата на висшето образование в Бургаска област.

Органи за управление на висшето училище са Общото събрание, академичният съвет и ректорът. Органите за управление на висшите училища се избират с четиригодишен мандат. Правомощията на ректора на висшето училище се прекратяват с мандата на Общото събрание, което го е избрало. Той изпълнява функциите си до избора на нов ректор, но за не повече от два месеца.

Висшето училище включва в структурата си основни звена, обслужващи звена и филиали. Основни звена на висшето училище са факултетите, департаментите, институтите и колежаите. Обслужващи звена са секторите, центрoвете, библиотеките, лабораториите, опитните станции, издателските комплекси, производствените бази и други относително обособени структури. Структурата и функциите на органите за управление на обслужващите звена се определят с правилника за дейността на висшето училище. Филиалите са териториално изнесени структури на висшето училище.

Факултетът е основно звено на висшето училище, което обединява катедри за осигуряване на обучението на студенти, докторанти и специализанти в едно или няколко професионални направления от областите на науката, по които висшето училище е акредитирано да провежда обучение. Факултетът има 40-членен академичен състав на основен трудов договор, от който хабилитираните лица четат за всяка специалност не по-малко от 70 на сто от лекционните курсове. Органи за управление на факултета са общото събрание, факултетният съвет и деканът. Те имат мандат 4 години. Мандатът им не се прекъсва при провеждане на частични избори. Общото събрание на факултета се състои от членовете на академичния състав на основен трудов договор, от представители на административния персонал, на студентите и докторантите във факултета. Членовете на академичния състав са най-малко 70 на сто, а на студентите и докторантите - най-малко 15 на сто от състава на общото събрание.

Департаментът е основно звено на висшето училище за осигуряване на обучение по една или повече дисциплини, които не съставляват специалност. Департаментът има най-малко 14-членен академичен състав на основен трудов договор.

Институтът е основно звено на висшето училище, което обединява академичен състав за извършване на дългосрочна научно-изследователска дейност. Структурата на института, конституирането и функциите на неговите органи за управление се определят от академичния съвет на висшето училище.

Филиалът е териториално изнесена структура на висшето училище, която се създава в райони, където липсва съответна университетска структура, за да се удовлетворят потребности от обучение в определени професионални направления. Обучението се извършва само в направления, за които висшето училище е акредитирано. Филиалът има най-малко 10-членен академичен състав на основен трудов договор, като хабилитираните лица към висшето училище четат за всяка специалност не по-малко от 70 на сто от лекционните курсове. Съставът, структурата и органите за управление на филиала се определят от академичния съвет на висшето училище. Филиалът се ръководи от директор, който е хабилитирано лице и се избира от академичния съвет с мандат четири години.

Коледжът е основно звено на висшето училище, което има академичен състав на основен трудов договор, който по всяка специалност провежда не по-малко от половината от аудиторните и практическите занятия. Хабилитираните лица на основен трудов договор четат за всяка специалност не по-малко от 50 на сто от лекционните

курсове. Органи за управление на колежа са общото събрание, съветът на колежа и неговият директор. Те се избират с мандат четири години. Директорът е хабилитирано в съответната научна област лице. Структурата на колежа, конституирането и функциите на неговите органи за управление се определят в правилника за дейността на висшето училище.

Частните висши училища могат да имат и друга структура, начин на управление и определяне на ръководните органи, при условие че с това не се нарушават академичните свободи.

2.1.7.4. Образователни степени, придобивани във висшите училища

Системата на висшето образование организира обучение след завършено средно образование и се състои от следните степени: образователно-квалификационна степен "бакалавър" и образователно-квалификационна степен "магистър". Обучението в образователната и научна степен "доктор" се осъществява по докторски програми.

Висшите училища създават възможности и определят условията за: придобиване на втора или на нова специалност в рамките на обучението по една образователна степен при спазване на определени изисквания; преминаване от обучение в една образователна степен към обучение в друга; придобиване на по-висока образователна степен; предсрочно завършване на обучението при желание от страна на обучаваните; придобиване на нова специалност при спазване на определени изисквания; частично обучение на български и чуждестранни студенти в избрано от тях висше училище, факултет или специалност; преместване на студенти в друго висше училище, факултет, специалност и форма на обучение; прекъсване на обучението от страна на студентите, докторантите и специализантите, както и продължаването му след това; избор на преподавател от студентите, когато по една дисциплина обучението се води от повече от един преподавател.

Формите на обучение във висшето училище са редовни, задочни, вечерни и дистанционни. Дистанционно обучение се осъществява само от висши училища, получили акредитация и създадени при условия и по ред, определени в Закона за висшето образование.

Обучението по всяка специалност на образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" завършва с държавен изпит или със защита на дипломна работа.

Висшето училище има право да провежда обучение в образователната и научна степен "доктор" само по акредитирани специалности при редица условия. Докторантурата се осъществява по индивидуален учебен план и включва подготовка и полагане на изпити, педагогическа дейност и защита на дисертационен труд.

Във висшите училища се обучават студенти, докторанти и специализанти.

Студент е този, който се обучава за придобиване на образователните степени "бакалавър" и "магистър". Докторант е този, който притежава образователната степен

"магистър" и се подготвя за придобиване на образователна и научна степен "доктор". Специализант е този, който повишава квалификацията си по специализиран учебен план, без да придобива по-висока образователна степен или нова специалност.

Приемането на студенти, докторанти и специализанти - граждани на държави-членки на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство, се извършва при условията и по реда, определени за българските граждани.

2.1.7.5. Ролята на студентския съвет

Орган за защита на общите интереси на обучаващите се е Студентският съвет. Той се състои от представителите на студентите и докторантите в Общото събрание на висшето училище. Мандатът на студентите и докторантите в общото събрание и в студентския съвет на висшето училище е две години с право да бъдат избирани за още един мандат. Студентският съвет избира измежду членовете си председател, който организира и ръководи дейността му и го представлява пред органите за управление на висшето училище, на основните и обслужващите звена в него.

Национален орган, изразяващ общите интереси на студентите и докторантите, е Националното представителство на студентските съвети.

2.1.7.6. Акредитация

Акредитацията е признаване от Националната агенция за оценяване и акредитация на правото на висшите училища да дават висше образование по образователно-квалификационни степени в определени области, професионални направления и по специалностите от регулираните професии чрез оценяване качеството на дейностите. Акредитацията е институционална и програмна.

В област Бургас съществуват два университета, които са получили своята акредитация след периода на оценяване, извършен от Националната агенция за оценяване и акредитация.

Институционалната акредитация се основава на оценяване на начина, по който висшето училище осъществява своята мисия и цели като организация и е резултат от оценяването на ефективността с която висшето училище контролира, поддържа и повишава качеството на обучението в предлаганите области на висшето образование и професионалните направления.

Програмната акредитация се основава на оценяването на качеството на предлаганото образование в определено професионално направление в основно звено и/или филиал на висшето училище, на специалност от регулираните професии или докторска програма.

2.2. Откриване на звена на звена на чуждестранни университети в България и български в чужди държави

Чуждестранните висши училища не могат да разкриват свои поделения на територията на Република България. Български висши училища могат да откриват в структурата си основни звена съвместно с чуждестранни висши училища по реда на Закона за висшето образование в съответствие с международни спогодби и споразумения с чуждестранни висши училища.

Българските висши училища могат да разкриват свои звена в чужбина при условията и по реда на Закона за висшето образование и при спазване законодателството на приемащата държава.

В случаите на договори за съвместна учебна и научно-изследователска, художествено-творческа, проектна и иновационна дейност и за образователен франчайз се прилага българското законодателство, освен когато документът вследствие на проведеното обучение се издава само от чуждестранното висше училище, с което е сключен договорът.

След приемането на Република България за пълноправен член на Европейския съюз чуждестранни висши училища, открити по законоустановения ред в държава - членка на Европейския съюз и на Европейското икономическо пространство, могат да откриват поделения на територията на страната при условията за откриване на висше училище и по реда за откриване на основно звено на висше училище, определени в Закона за висшето образование.

2.3. Признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование, издадени от училища на чужди държави

Условията и редът за признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави са уредени в Наредба № 2 от 2003 г. за признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави (Обн. ДВ бр. 40 от 2003 г.).

Завършено образование и обучение в училище на чужда държава се удостоверява с документ, издаден от училище, създадено по законоустановения ред в страната в която са издадени документите, и считано за част от системата на светското училищно образование на съответната държава.

Признаването е официално писмено потвърждение на съответствието на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация в училище на чужда държава с тези в системата на народната просвета в Република България.

Всички лица, на които е признат завършен клас - от IX до последен гимназиален включително, по документи, издадени от училище на чужда държава, полагат приравнителни изпити по български език и литература, история и цивилизация и по география и икономика в частта им, отнасяща се до историята и географията на България, ако тези предмети се изучават в съответните класове. Те полагат приравнителни изпити и по учебните предмети от учебния план, които не са изучавали в чуждестранното училище или нямат оценка по тях.

Всички лица, на които е признат завършен клас - от IV до последен гимназиален включително, по документи, издадени от училище на чужда държава, и които са изучавали български език и литература, история и цивилизация и география и икономика (или частта от тях, отнасяща се до историята и географията на България) към дипломатически представителства на Република България, към организации на българи, регистрирани съгласно законодателството на съответната държава за извършване на образователно-културна дейност, и към български православни църковни общини в чужбина, които се подпомагат със средства от бюджета на Министерството на образованието и науката, и представят оригинално удостоверение за проведено обучение за съответния признат клас, не полагат приравнителни изпити по тези учебни предмети.

Когато в документа за завършен от IX до последен гимназиален клас включително в училище на чужда държава по отделен учебен предмет е поставена оценка, която при приравняване към шестобалната система е по-ниска от среден 3,00, но ученикът е допуснат до следващ клас, той полага приравнителен изпит по този учебен предмет в българско училище, в случай че предметът се изучава по учебен план в съответния клас. Когато учебен предмет от документа за завършен клас в училище на чужда държава включва учебно съдържание по два или три учебни предмета от българския учебен план, оценката по този предмет се зачита като такава по всички съставни учебни предмети за съответния български клас. Когато се разглежда документ за завършен учебен срок в страна, в която не се оформят срочни оценки, годишната оценка в българското училище се оформя съгласно държавното образователно изискване за системата на оценяване. Завършен учебен срок в училище на чужда държава се признава независимо от броя на приравнителните изпити, които следва да бъдат положени съгласно българския учебен план, при условие че е представен документ, удостоверяващ обучение през целия период от време, който обхваща учебния срок в съответната държава. Когато оценките в представените документи са средноаритметични от оценките по съответните предмети за два или повече класа от гимназиалния етап и това изрично е посочено в документите, тези оценки се признават като оценки по съответните предмети за всеки от класовете.

Диплома за завършено средно образование, издадена от училище на чужда държава и отговаряща на общите изисквания за достъп до висше образование в тази държава, се признава като такава и в България, освен ако не се установи съществено различие между общите изисквания за достъп до висше образование в двете страни.

Когато в диплома за завършено средно образование има учебен предмет, по който оценката, приравнена към шестобалната система, е под среден 3,00, този предмет не се вписва в удостоверението.

Признаване на професионална квалификация, придобита в училище на чужда държава, се извършва само във връзка с признаване на завършен клас или се извършва в съответствие със Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение. Признаването на професионална квалификация с цел достъп или упражняването на регулирана професия на територията на Република България се извършва по реда на Закона за признаване на професионални квалификации.

Лицата, обучавали се една или повече учебни години в училище на чужда държава, могат по своя преценка, а за непълнолетните по преценка и желание на родител (настойник), да повторят в българско училище последния признат клас.

Условията и редът за признаване на професионални квалификации, придобити в други държави - членки и в трети държави, с цел достъп и упражняване на регулирани професии в Република България са уредени в Закона за признаване на професионални квалификации.

Признаването на професионалната квалификация предоставя на гражданите на държавите - членки достъп до съответната регулирана професия в Република България, за която са придобили квалификация в друга държава - членка, и правото да упражняват тази професия при същите условия, както българските граждани.

Професията, която гражданин на държава - членка желае да упражнява в Република България, е същата, за която е придобил квалификация в друга държава - членка, ако съответните професионални дейности са съпоставими.

Граждани на трети държави, придобили професионална квалификация в държава - членка, ползват правата на граждани на държава - членка за признаване на професионалната им квалификация в случаите, когато са членове на семейството на български гражданин; членове на семейството на гражданин на друга държава - членка, когато този гражданин се е преместил в Република България; получили разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България; висококвалифицирани работници и притежават виза по чл. 15, ал. 1 от Закона за чужденците в Република България.

Извън горните случаи професионална квалификация за упражняване на регулирана професия се признава на граждани на трети държави, придобили право да упражняват същата професия в държава, с която Република България има сключен международен договор за или включващ клаузи за взаимно признаване на професионална квалификация по тази професия, при договорените условия.

Професионална квалификация за упражняване на регулирана професия, която не е придобита в държава - членка, може да бъде призната на гражданин на трета държава при условията на взаимност, установени за всеки конкретен случай, когато

квалификацията съответства на нормативните изисквания в Република България за придобиване на същата професионална квалификация.

Право на признаване на придобито висше образование и на завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища имат български граждани, чужденци и лица със статут на бежанци, които са се обучавали във висши училища, създадени и функциониращи по законоустановения ред в страната, в която е придобито висшето образование, или са завършени периодите на обучение съгласно Наредбата за държавните изисквания за признаване на придобито висше образование и завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища (Обн. ДВ бр. 69 от 2000 г.).

Висше образование, придобито в чуждестранно висше училище, се удостоверява с диплома или с друг аналогичен документ, издаден от образователна институция, призната от компетентен държавен орган за част от системата на светското висше образование на съответната държава. Периодът на обучение като част от програма за висше образование, завършен в чуждестранно висше училище, признато от компетентен държавен орган за част от системата на светското висше образование на съответната държава, се удостоверява с академична справка или с друг аналогичен документ.

Признаването на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, е официално писмено потвърждение на стойността на дипломата за висше образование или на друг аналогичен документ, издаден от образователна институция, призната от компетентен държавен орган за част от системата на светското висше образование на съответната държава.

Процедурата по признаване на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, се организира от висшето училище в случаите свързани с достъп до по-нататъшно обучение в системата на висшето образование, до обучение за повишаване на квалификацията и до докторантура и министъра на образованието и науката чрез Националния център за информация и документация (НЦИД) в случаите свързани с улесняване на достъпа до пазара на труда, както и за други цели, когато заявителят има правен интерес.

Признаване на висше образование, придобито в чуждестранни висши училища, се отказва, когато се установят съществени различия между данните от представените документи и държавните изисквания за придобиване на висше образование в Република България.

Признаване на периоди на обучение означава установяване на съответствието на част от програма за висше образование, която е била оценена и документирана от чуждестранно висше училище, с програмата на българското висше училище, в което се иска признаване. Висшето училище организира дейността по признаване на периоди на обучение при условия и по ред, определени в правилника за устройството и дейността му, и при спазване на установените изисквания за придобиване на висше образование по същата и/или по сродна специалност в българските висши училища.

Дейността по признаване на придобито висше образование и на завършени периоди на обучение в чуждестранни висши училища се подпомага от Националния център за информация и документация, който изпълнява функциите на Национален информационен център за академично признаване и мобилност.

3. Образователна система в област Бургас

3.1. Училища в област Бургас

Населените места в Област Бургас включват: община Айтос, община Бургас, община Камено, община Карнобат, община Малко Търново, община Несебър, община Поморие, община Приморско, община Руен, община Созопол, община Средец, община Сунгурларе и община Царево.

На територията на област Бургас има 130 общински училища, 7 държавни училища, 4 частни училища. От тях:

- 24 – СОУ;
- 16 професионални гимназии;
- 6 профилирани гимназии;
- 1 гимназия;
- 1 спортно училище;
- 1 професионален колеж;
- 1 училище по изкуствата.

СОУ "ХРИСТО БОТЕВ"	СОУ (I - XII клас)	Айтос	Бургас	Общинско
СОУ "Н. Й. Вапцаров"	СОУ (I - XII клас)	Айтос	Бургас	Общинско
ПГСС "ЗЛАТНА НИВА"	професионална гимназия	Айтос	Бургас	Държавно
СОУ "Хр. Ботев"	СОУ (I - XII клас)	Черно море	Бургас	Общинско
СОУ "Иван Вазов"	СОУ (I - XII клас)	Бургас	Бургас	Общинско
СОУ " ЙОРДАН ЙОВКОВ"	СОУ (I - XII клас)	Бургас	Бургас	Общинско
СОУ "Еп.Константин Преславски"	СОУ (I - XII клас)	Бургас	Бургас	Общинско
С О У"Димчо Дебелянов"	СОУ (I - XII клас)	Бургас	Бургас	Общинско
СОУ „Добри Чинтулов"	СОУ (I - XII клас)	Бургас	Бургас	Общинско
СОУ "К. Петканов"	СОУ (I - XII клас)	Бургас	Бургас	Общинско
СОУ " Петко Росен"	СОУ (I - XII клас)	Бургас	Бургас	Общинско
СОУ "Св.Св.Кирил и Методий"	СОУ (I - XII клас)	Бургас	Бургас	Общинско
ГРЕ Г. С. Раковски	профилирана гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ГПАЕ "ГЕО МИЛЕВ"	профилирана гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ГПНЕ "Гьоте"	профилирана гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ГЧЕ "В. Левски"	профилирана гимназия	Бургас	Бургас	Общинско

ПМГ "Акад. Никола Обрешков"	профилирана гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
СПОРТНО УЧИЛИЩЕ	спортно	Бургас	Бургас	Държавно
ПГТ	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ПГМКР "СВ. НИКОЛА"	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Държавно
ПГМЕЕ - Бургас	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ПГ "Колю Фичето" - Бургас	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
Търговска гимназия	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ПГХТ "Акад. Н. Д. Зелинский"	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Държавно
ПГЕЕ "Константин Фотинов"	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ПГ по транспорт	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ПТГ	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Държавно
ПГ по дървообработване	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ПГСИ " П.ПЕНЕВ "	професионална гимназия	Бургас	Бургас	Общинско
ВГ	гимназия (IX - XII клас)	Бургас	Бургас	Общинско
ЧПГИАЕ "БРИТАНИКА"	профилирана гимназия	Бургас	Бургас	Частно
ЧПК"Васил Левски"	професионален колеж	Бургас	Бургас	Частно
СОУ "Христо Ботев"	СОУ (I - XII клас)	Камено	Бургас	Общинско
СОУ "Св.Св. Кирил и Методий"	СОУ с (присъединена) група в детска градина	Карнобат	Бургас	Общинско
СОУ "Христо Ботев"	СОУ (I - XII клас)	Карнобат	Бургас	Общинско
ПГССЛП	професионална гимназия	Карнобат	Бургас	Държавно
СОУ"Васил Левски"	СОУ (I - XII клас)	Малко Търново	Бургас	Общинско
СОУ "Любен Каравелов"	СОУ (I - XII клас)	Несебър	Бургас	Общинско
ПГ "Иван Вазов"	професионална гимназия	Несебър	Бургас	Общинско
СОУ "Иван Вазов"	СОУ (I - XII клас)	Поморие	Бургас	Общинско
ПГТ "Алеко Константинов"	професионална гимназия	Поморие	Бургас	Общинско
СОУ "Н.Й.ВАПЦАРОВ"	СОУ (I - XII клас)	Приморско	Бургас	Общинско
СОУ " Отец Паисий"	СОУ с (присъединена) група в детска градина	Люляково	Бургас	Общинско
СОУ "Елин Пелин"	СОУ (I - XII клас)	Руен	Бургас	Общинско

СОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	СОУ (I - XII клас)	Созопол	Бургас	Общинско
СОУ "Св. св. Кирил и Методий"	СОУ (I - XII клас)	Средец	Бургас	Общинско
ПГ МССЕ "Н.Й.Вапцаров"	професионална гимназия	Средец	Бургас	Общинско
СОУ "Хр.Ботев"	СОУ (I - XII клас)	Сунгурларе	Бургас	Общинско
СОУ "Н.Й.Вапцаров"	СОУ (I - XII клас)	Царево	Бургас	Общинско
НУМСИ	по изкуствата	Бургас	Бургас	Държавно

На територията на област Бургас има и две висши училища - Бургаски свободен университет и университет "Професор д-р Асен Златаров" – Бургас.

3.2. Статистически данни за образователната система в Югоизточен район

3.2.1. Общообразователни и специални училища

Паралелки, учители, учащи и завършили в общообразователни и специални училища през учебната 2012/2013 година по статистически зони, статистически райони, области и общини

Статистически зони Статистически райони Области Общини	IX - XII клас				
	паралелки	учители	учащи		завършили
			Общо	в т.ч. жени	
Югоизточен район					
Бургас	317	605	8055	4773	1754
Айтос	23	31	536	325	93
Бургас	224	425	5861	3505	1255
Камено	-	9	-	-	..
Карнобат	22	42	557	311	137
Несебър	9	17	214	119	49
Поморие	1	3	18	10	6
Приморско	3	-	65	25	28
Руен	20	38	498	316	119
Созопол	1	-	22	10	-
Средец	3	7	52	34	19
Сунгурларе	3	15	61	29	..
Царево	8	18	171	89	40

Паралелки, учители, учащи и завършили в общобразователни и специални училища през учебната 2011/2012 година по статистически зони, статистически райони, области и общини

Статистически зони Статистически райони Области Общини	IX - XII клас				
	паралелки	учители	учащи		завършили
			общо	в т.ч. жени	
Югоизточен район					
Бургас	326	652	8322	4945	1837
Айтос	19	32	449	277	88
Бургас	234	449	6137	3637	1344
Камено	-	10	-	-	17
Карнобат	24	47	568	332	156
Несебър	9	18	217	126	24
Поморие	1	3	19	8	10
Приморско	3	16	77	43	16
Руен	20	37	520	338	103
Средец	4	7	79	56	28
Сунгурларе	3	14	62	31	16
Царево	9	19	194	97	35

Паралелки, учители, учащи и завършили в общобразователни и специални училища през учебната 2010/2011 година по статистически зони, статистически райони, области и общини

Статистически зони Статистически райони Области Общини	IX - XII клас				
	паралелки	учители	учащи		завършили
			общо	в т.ч. жени	
Югоизточен район	830	1641	20382	11824	4480
Бургас	335	674	8509	5101	1892
Айтос	18	22	421	275	99
Бургас	242	474	6316	3787	1388
Камено	1	10	19	16	13
Карнобат	24	40	569	335	135
Малко Търново	-	3	-	-	11
Несебър	8	15	196	109	42
Поморие	2	13	30	15	20
Приморско	4	18	83	43	4
Руен	20	38	537	345	94
Средец	4	7	76	42	14
Сунгурларе	3	15	58	27	16
Царево	9	19	204	107	56

Паралелки, учители, учащи и завършили в общобразователни и специални училища през учебната 2009/2010 година по статистически зони, статистически райони, области и общини

Статистически зони Статистически райони Области Общини	IX - XII клас				
	паралелки	учители	учащи		завършили
			общо	в т.ч. жени	
Югоизточен район	862	1725	20934	12266	4726
Бургас	350	711	8771	5321	2014
Айтос	18	19	427	285	95
Бургас	257	512	6596	3988	1431
Камено	2	13	35	29	18
Карнобат	24	44	594	347	143
Малко Търново	1	3	11	8	19
Несебър	8	17	186	113	50
Поморие	2	6	37	18	34
Приморско	3	19	62	32	17
Руен	19	35	497	322	118
Средец	4	8	80	46	22
Сунгурларе	3	14	55	29	22
Царево	9	21	191	104	45

Паралелки, учители, учащи и завършили в общобразователни и специални училища през учебната 2008/2009 година по статистически зони, статистически райони, области и общини

Статистически зони Статистически райони Области Общини	IX - XIII клас				
	паралелки	учители	учащи		завършили
			общо	в т.ч. жени	
Югоизточен район	921	1816	22125	13091	4884
Бургас	375	782	9234	5621	1981
Айтос	17	25	418	270	88
Бургас	275	552	6916	4213	1461
Камено	4	16	76	60	21
Карнобат	25	54	611	350	147
Малко Търново	2	6	31	18	15
Несебър	8	21	195	109	50
Поморие	4	10	61	38	46
Приморско	4	15	74	32	..
Руен	18	39	483	322	74
Созопол	-	-	-	-	-
Средец	4	8	91	51	16
Сунгурларе	4	15	79	42	..
Царево	10	21	199	116	50

3.2.2. Висши училища

Висши училища, преподаватели, студенти и завършили по статистически зони, статистически райони и области през учебната 2012/2013 година

Статистически зони Статистически райони Области	Висши училища	Преподаватели			Студенти		Завършили	
		Общо	В това число:		Общо	В т.ч. жени	Общо	В т.ч. жени
			Жени	На основна работа				
Университети и специализирани висши училища								
Югоизточен район	3	1202	645	842	14086	8498	3430	2316
Бургас	2	524	339	322	8153	4849	2226	1529

Висши училища, преподаватели, студенти и завършили по статистически зони, статистически райони и области през учебната 2011/2012 година

Статистически зони Статистически райони Области	Висши училища	Преподаватели			Студенти		Завършили	
		Общо	В това число:		Общо	В т.ч. жени	Общо	В т.ч. жени
			Жени	На основна работа				
Университети и специализирани висши училища								
Югоизточен район	3	1191	600	797	14794	9167	3210	2128
Бургас	2	444	260	322	9403	5722	2023	1371

Висши училища, преподаватели, студенти и завършили по статистически зони, статистически райони и области през учебната 2010/2011 година

Статистически зони Статистически райони Области	Висши училища	Преподаватели			Студенти		Завършили	
		Общо	В това число:		Общо	В т.ч. жени	Общо	В т.ч. жени
			Жени	На основна работа				
Университети и специализирани висши училища								
Югоизточен район	3	1178	573	780	16056	9972	3044	1971
Бургас	2	482	269	316	10590	6552	2004	1355

**Висши училища, преподаватели, студенти и завършили по статистически зони,
статистически райони и области през учебната 2009/2010 година**

Статистически зони Статистически райони Области	Висши училища	Преподаватели			Студенти		Завършили	
		Общо	В това число:		Общо	В т.ч. жени	Общо	В т.ч. жени
			Жени	На основна работа				
В Университети и специализирани висши училища								
Югоизточен район	3	1106	518	745	16800	10420	2754	1776
Бургас	2	438	235	311	11699	7261	1891	1272

**Висши училища, преподаватели, студенти и завършили по статистически зони,
статистически райони и области през учебната 2008/2009 година**

Статистически зони Статистически райони Области	Висши училища	Преподаватели			Студенти		Завършили	
		Общо	В това число:		Общо	В т.ч. жени	Общо	В т.ч. жени
			Жени	На основна работа				
Университети и специализирани висши училища								
Югоизточен район	3	1070	520	753	16772	10434	2607	1693
Бургас	2	424	232	301	11919	7454	1639	1098

Студенти по образователно-квалификационна степен, гражданство, форма на обучение и пол във висшите училища по форма на собственост

	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13
Общо в държавни и частни висши училища					
Български граждани					
Всичко	260826	273202	270889	269213	267208
Професионален бакалавър	27411	28682	25254	15967	14420
Бакалавър и магистър	233415	244520	245635	253246	252788
Мъже	113969	119514	119465	119936	119229
Професионален бакалавър	11959	12367	11079	7537	6832
Бакалавър и магистър	102010	107147	108386	112399	112397

Жени	146857	153688	151424	149277	147979
Професионален бакалавър	15452	16315	14175	8430	7588
Бакалавър и магистър	131405	137373	137249	140847	140391
Чужденци					
Всичко	9472	10034	10281	11079	11380
Професионален бакалавър	313	265	257	243	268
Бакалавър и магистър	9159	9769	10024	10836	11112
Мъже	5875	6289	6563	7036	7230
Професионален бакалавър	191	169	155	162	169
Бакалавър и магистър	5684	6120	6408	6874	7061
Жени	3597	3745	3718	4043	4150
Професионален бакалавър	122	96	102	81	99
Бакалавър и магистър	3475	3649	3616	3962	4051
В държавни висши училища					
Общо	211973	220260	223866	227706	228847
Професионален бакалавър	8451	8834	8549	8483	7612
Бакалавър и магистър	203522	211426	215317	219223	221235
Мъже	96003	99635	101950	104407	104934
Професионален бакалавър	4405	4385	4302	4378	3904
Бакалавър и магистър	91598	95250	97648	100029	101030
Жени	115970	120625	121916	123299	123913
Професионален бакалавър	4046	4449	4247	4105	3708
Бакалавър и магистър	111924	116176	117669	119194	120205
Български граждани					
Всичко	203398	211133	214646	217940	218969
Професионален бакалавър	8238	8643	8361	8329	7479
Бакалавър и магистър	195160	202490	206285	209611	211490
Мъже	90589	93768	95898	98110	98610
Професионален бакалавър	4278	4260	4176	4270	3810
Бакалавър и магистър	86311	89508	91722	93840	94800
Жени	112809	117365	118748	119830	120359
Професионален бакалавър	3960	4383	4185	4059	3669
Бакалавър и магистър	108849	112982	114563	115771	116690
Чужденци					
Всичко	8575	9127	9220	9766	9878
Професионален бакалавър	213	191	188	154	133
Бакалавър и магистър	8362	8936	9032	9612	9745
Мъже	5414	5867	6052	6297	6324
Професионален бакалавър	127	125	126	108	94
Бакалавър и магистър	5287	5742	5926	6189	6230
Жени	3161	3260	3168	3469	3554
Професионален бакалавър	86	66	62	46	39
Бакалавър и магистър	3075	3194	3106	3423	3515
В частни висши училища					
Общо	58325	62976	57304	52586	49741
Професионален бакалавър	19273	20113	16962	¹ 7727	7076
Бакалавър и магистър	39052	42863	40342	44859	42665
Мъже	23841	26168	24078	22565	21525
Професионален бакалавър	7745	8151	6932	3321	3097
Бакалавър и магистър	16096	18017	17146	19244	18428
Жени	34484	36808	33226	30021	28216
Професионален бакалавър	11528	11962	10030	4406	3979
Бакалавър и магистър	22956	24846	23196	25615	24237

Български граждани					
Всичко	57428	62069	56243	51273	48239
Професионален бакалавър	19173	20039	16893	7638	6941
Бакалавър и магистър	38255	42030	39350	43635	41298
Мъже	23380	25746	23567	21826	20619
Професионален бакалавър	7681	8107	6903	3267	3022
Бакалавър и магистър	15699	17639	16664	18559	17597
Жени	34048	36323	32676	29447	27620
Професионален бакалавър	11492	11932	9990	4371	3919
Бакалавър и магистър	22556	24391	22686	25076	23701
Чужденци					
Всичко	897	907	1061	1313	1502
Професионален бакалавър	100	74	69	89	135
Бакалавър и магистър	797	833	992	1224	1367
Мъже	461	422	511	739	906
Професионален бакалавър	64	44	29	54	75
Бакалавър и магистър	397	378	482	685	831
Жени	436	485	550	574	596
Професионален бакалавър	36	30	40	35	60
Бакалавър и магистър	400	455	510	539	536

Студенти в образователна и научна степен „доктор“ по гражданство

	2008/09			2009/10			2010/11			2011/12			2012/13		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Общо в държавни и частни висши училища и научни организации															
Общо	3949	1923	2026	3850	1906	1944	4095	2022	2073	4703	2310	2393	5371	2627	2744
Български граждани	3723	1768	1955	3625	1747	1878	3875	1871	2004	4502	2182	2320	5157	2498	2659
Чужденци	226	155	71	225	159	66	220	151	69	201	128	73	214	129	85

Завършили през 2012 г. по степени на образование, статистически зони, статистически райони и области

Статистически зони, статистически райони и области	Средно образование					
	Общо	общообразователни училища	специални училища	училища по изкуствата и спортни училища (III степен професионална квалификация)	професионални гимназии (III степен професионална квалификация)	професионални гимназии и професионални училища (II степен професионална квалификация)
Югоизточен район						
Бургас	3455	1754	-	91	1288	322

3.2.3. Бургаски свободен университет

Бургаският свободен университет е създаден на 18.09.1991 г. с решение на Великото народно събрание. Главният акцент в учебния процес е поставен върху развитието на способностите за самостоятелно творческо мислене.

Организационната структура на Бургаския свободен университет е изградена на основата на относително самостоятелни, обособени на базата на академичната автономия звена, обединяващи специалности в четирите основни области на науката: Център по юридически науки, Център по икономически и управленски науки, Център по хуманитарни науки и Център по информатика и технически науки. Осъществява се обучение на над 7000 студенти /редовно и задочно обучение/ по редица бакалавърски и магистърски специалности:

- ✚ „Право“,
- ✚ „Финанси“,
- ✚ „Счетоводство и контрол“,
- ✚ „Маркетинг“,
- ✚ „Бизнес администрация“,
- ✚ „Международни икономически отношения“,
- ✚ „Икономика и маркетинг на туризма“,
- ✚ „Връзки с обществеността“,
- ✚ „Журналистика“,
- ✚ „Обществени комуникации и социална психология“,
- ✚ „Социални дейности и консултиране“,
- ✚ „Психология“,
- ✚ „Информатика и компютърни науки“,
- ✚ „Компютърни системи и технологии“,
- ✚ „Комуникации и електронизация на възобновяеми енергийни източници“,
- ✚ „Софтуерно инженерство“,
- ✚ „Приложна информатика и мултимедия“,
- ✚ „Електроснабдяване и електрообзавеждане“,
- ✚ „Комуникационна техника и компютърни мрежи“,
- ✚ „Мултимедийни технологии“,
- ✚ „Логистични информационни технологии и агентиране“,
- ✚ „Съдебни инженерно-технически експертизи“,
- ✚ „Информационна сигурност“,
- ✚ „Комуникации и електронизация за възобновяеми енергийни източници“,
- ✚ „Бизнес информационни технологии“,
- ✚ „Маркетинг и управление на туристическия бизнес“,
- ✚ „Банков мениджмънт“,
- ✚ „Електронен маркетинг“,

- ✚ „Митнически контрол и агентиране“,
- ✚ „Управление и развитие на човешките ресурси“,
- ✚ „Икономика и управление на недвижимата собственост“,
- ✚ „Маркетингови и управленски информационни системи“,
- ✚ „Социално консултиране и психология“,
- ✚ „Публични комуникации и социална психология“,
- ✚ „Детска и юношеска психология“,
- ✚ „Стратегически комуникации и медия мениджмънт“,
- ✚ „Психология и начална училищна педагогика“,
- ✚ „Финансов PR“.

От учебната 2008 г. има прием по магистърска програма „Връзки с обществеността на английски език“. Завършилите Бургаски свободен университет са над 12 000.

От 6 юни 2003 г. Бургаският свободен университет е член на Асоциацията на частните висши училища в България, чиято основна цел е да се повиши качеството на частното висше образование и да се отстоява неговият авторитет в страната. Стремешът на Бургаския свободен университет е към създаване на една обща професионална общност на недържавните и държавните университети с възможност за съвместни участия в образователни инициативи, проекти и дебати в различни форуми.

Бургаският свободен университет има утвърден международен авторитет. Работи се по редица международни проекти с партньори от над 30 университета в чужбина. Преподаватели и студенти участват в курсове и специализации по проекти на Европейския съюз. Има подписани договори за сътрудничество с над 20 университета и други организации в Европа и Америка: университета Кеймбридж, Великобритания; Тракийския университет в Одрин, Мармара университет и университета Халич в Истанбул, Република Турция; Американския университет “Хюрън” в Лондон; Университета в Тенеси, САЩ, Техническият университет в Кемниц и Техническият университет в Цвикау, Германия; Киевския държавен търговско-икономически университет, Украйна; Международна бизнесакадемия и Финансовата академия в Москва; Беларуски държавен икономически университет в гр.Минск, Беларус; Университета по хуманитарни науки в Елброн, Полша и други.

През 1998 г. е подписано споразумение между ЮНЕСКО и Бургаския свободен университет за изграждане на Катедра на ЮНЕСКО по правата на човека и култура на мира в Бургаски свободен университет.

От началото на 2004 година Бургаският свободен университет е член на Асоциацията на европейските университети. В нея членуват над 45 университета от Европа.

През 2006 г. Университетът за пореден път е акредитиран от Националната агенция по оценяване и акредитация и получава максималният срок за акредитация – 6 години.

Размер на семестриалните такси

- За всички специалности (без Право) редовно обучение - 1000 лв.
- За всички специалности (без Право) задочно обучение - 850 лв.
- За специалност „Право“, редовно обучение – 1100 лв.
- За специалност „Право“ задочно обучение:
 - I, II и III курс - 1000 лв.
 - IV и V курс - 950 лв.

3.2.4. Университет "Професор д-р Асен Златаров" – Бургас

Университет "Проф. д-р Асен Златаров" е единственият държавен университет в Югоизточна България. Основан е на 6 октомври 1963 г. с Указ № 162 на Министерски съвет като Висш химико-технологичен институт. Пет години по-късно институтът е преименуван на Висш химико-технологичен институт „Проф. д-р Асен Златаров“. През 1995 г. с решение на Народното събрание е утвърден като Университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Университетът "Проф. д-р Асен Златаров" е институционално акредитиран с Решение №16 от 17.05.2007 г. на Националната агенция за оценяване и акредитация за срок от 6 години.

Обучението в Университета се осъществява в три факултета – Факултет по технически науки, Факултет по природни науки и Факултет по обществени науки. В неговият състав влизат три колежа – Технически колеж, Медицински колеж и Колеж по туризъм. Обучението се извършва по 29 акредитирани бакалавърски и над 60 магистърски програми.

В Университета преподават над 320 висококвалифицирани преподаватели, от които 127 хабилитирани. Организацията и управлението на образователния процес в него е в съответствие с Европейските изисквания и критерии за качествен образователен и изследователски процес.

Университетът има установени активни научни връзки с институти и университети от Англия, Франция, Германия, Русия, Румъния, Турция, Испания, Италия, Унгария, Сърбия, Полша, Словения, Словакия и други. Те създават възможност за научни специализации и учебна практика на преподаватели и студенти, за обмен на лектори, на учебна и научна литература.

Размер на семестриалните такси:

- ✚ За област педагогически науки - 350 лв.
- ✚ За област хуманитарни науки - 560 лв.
- ✚ За област социални, стопански и правни науки – 350 лв.
- ✚ За област природни науки, математика и информатика – 710 лв.
- ✚ За област технически науки – 710 лв.
- ✚ За област здравеопазване и спорт – 910 лв.
- ✚ За чуждестранни граждани по чл. 95, ал. 7 от ЗВО (в евро) – 2800.
- ✚ За езиков курс (в евро) – 2200.

3.2.5. Сравнителна характеристика на висшето образование в България

За да бъде по-добре анализирана сегашната ситуация във висшето образование в област Бургас, в следващите редове е даден анализ на ситуацията в страната. На база на изведените изводи и тенденции може да се направят някои предположения за тенденциите, характерни за системата на висшето образование в област Бургас.

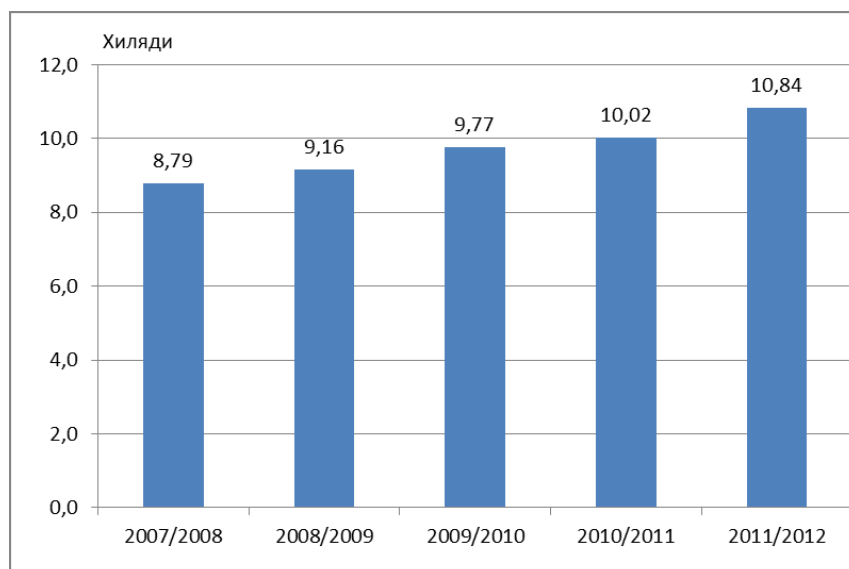
През учебната 2011/2012 година за придобиване на образователно-квалификационна степен „бакалавър“ се обучават общо 16.2 хил. души, от които български граждани са 16.0 хил., или 98.5%. От общият брой студенти в коледжите 7.7 хил., или 47.7% са записани в частни колежи.

В структурата по области на образованието най-висок относителен дял заемат обучаващите се по специалности в област „Стопански науки и администрация“ - 34.8%, следвани от „Спорт, туризъм и хотелиерство“ - 19.1%, и „Технически науки и технически професии“ - 18.6%.

През 2011 г. образователно-квалификационна степен „бакалавър“ са придобили 7.6 хил. студенти, от които 99.1% са български граждани. Сред завършилите най-голям е броят на дипломираните в областите „Стопански науки и администрация“ - 3.7 хил., или 49.1%, следван от „Науки за обществото и човешкото поведение“ - 1.5 хил., или 20.1%, и „Спорт, туризъм и хотелиерство“ - 0.7 хил., или 9.0% от общия брой на завършилите.

През учебната 2011/2012 година студентите - български граждани, в университети и специализирани висши училища са 253.2 хил., или 95.9%. Техният брой се увеличава със 7.6 хил. в сравнение с учебната 2010/2011 година, или с 3.1%. От началото на наблюдавания период броят на чуждестранните студенти постепенно нараства - през следващата учебна година е 10.8 хил., или с 8.1% повече от предходната.

4. Студенти чужденци в университети и специализирани висши училища

Най-голямо увеличение се наблюдава при студентите от Гърция - от 0.6 хил. през 2007/2008 г. на 1.9 хил., или 3.2 пъти, следвани от студентите от Турция, които са се увеличили 1.8 пъти. През 2011/2012 г. студентите от Турция представляват 44.7% от всички чуждестранни студенти у нас, следвани от студентите от Гърция - 17.5%, и Република Македония - 7.8%. Броят на студентите от Република Македония постепенно намалява от 2.8 хил. в началото на наблюдавания период на 0.9 хил. през 2011/2012 г., или с 69.9%.

Международната студентска мобилност придобива все по голямо значение при формирането на политики в областта на висшето образование, което е придружено и с нарастващата нужда от информация в тази област. От учебната 2004/2005 година Националният статистически институт събира данни и изчислява индикатори за мобилните студенти, обучаващи се у нас по методология на Евростат. Най-новата концепция на Европейската комисия за мобилен студент е структурирана на базата на гражданство, местоживеене и завършено предходно образование. Студентската мобилност у нас се измерва чрез показателя „страна на завършено предходно образование“, като мобилни студенти са тези, които са завършили своето средно образование в чужбина.

Броят на мобилните студенти, обучаващи се за придобиване на образователно - квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“, нараства с бавни темпове - от 8.8 хил. през 2007/2008 г. са се увеличили на 10.8 хил., или 22.6%, а в сравнение с предходната учебна година увеличението е 8.5%.

В структурата по области на образованието най-висок относителен дял заемат студентите от областта „Стопански науки и администрация“ - 23.0%, следвани от „Технически науки и технически професии“ - 13.9%, и „Науки за обществото и човешкото поведение“ - 12.3%. Най-малък е дялът на студентите, обучаващи се в

областите „Ветеринарна медицина“ - 0.6%, „Природни науки“ - 0.5%, и „Математика и статистика“ - 0.2%.

За учебната 2011/2012 година са приети 52.5 хил. нови студенти в образователно-квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“ след завършено средно образование при 50.4 хил. през предходната година. От тях български граждани са 50.3 хил., или 95.9%.

Броят на новоприетите в магистърски програми след завършена образователно-квалификационна степен „бакалавър“, е 24.5 хиляди. От тях 2.5 хил., или 10.1% са записани по програми след завършена степен „бакалавър“.

През 2011 г. у нас висше образование - степени „бакалавър“ и „магистър“, са завършили 55.9 хил. студенти, от които 54.2 хил. са български граждани. Най-висок е относителният дял на дипломираните се от следните области на образование: „Стопански науки и администрация“ - 30.6%, „Науки за обществото и човешкото поведение“ - 15.2%, и „Технически науки и технически професии“ - 11.8%. От общия брой дипломирани студенти най-нисък е относителният дял в областите „Ветеринарна медицина“ (0.4%) и „Математика и статистика“ (0.3%).

Към 31.12.2011 г. у нас се обучават 4 703 докторанти, като от тях 50.9% са жени. Чуждестранните докторанти, обучаващи се в България, са 201, или 4.3% от общия брой. Най-голям дял заемат тези от Гърция и Република Македония - по 16.4% от общия брой чуждестранни докторанти, следвани от Турция - 12.4%.

5. Предпочитани специалности от чуждестранни студенти

Турски и гръцки студенти избират университет в България. Чужденците предпочитат инженерните специалности и медицината. Над 1300 студенти в Техническия университет, например, са от Турция и учат индустриално инженерство, мехатроника, машиностроене. Турция е голяма икономика, бързо развиваща се и се търсят инженери. В турските университети не могат да осигурят възможност да обучават всички желаещи и поради тази причина студентите избират да учат в България.

Чуждите студенти избират България най-често заради по-евтиното обучение, лесния прием и заради членството ни в Европейския съюз.

6. Такси за обучение на чуждестранни студенти

Между 2000 и 8000 евро годишно плащат чуждестранните студенти у нас. Това сочат данните на Министерството на образованието.

7. Програмата за управление на община Бургас

В Програмата за управление на община Бургас 2011 – 2015 г. в раздел „Образование“ са очертани следните цели и мерки за тяхното реализиране:

7.1. Ефективност и качество на образованието

Мерки:

- Административна и финансова децентрализация в системата на образованието чрез усъвършенстване на системата за финансово управление и контрол, разпореждане с общинско имущество и управление на собствени приходи от учебните и детски заведения на територията на Община Бургас;

- Разработване на механизъм за партньорство чрез поощряване на родителското и гражданско участие в системата на управление на образованието;

- Продължаване на традициите в развитието на човешкия ресурс в системата на образованието - квалификация и преквалификация на учители, директори и помощник-директори;

- Разширяване на сградния фонд и обновяване на материално-техническата база в системата на образованието - разширение на съществуващия сграден фонд, изграждане на нови инфраструктурни обекти, мерки по фонд „Енергийна ефективност“, Екодоверителен фонд, фонд „Козлодуй“ и други, продължаване на дейностите по общинските програми за подобряване на материално-техническата база и създаване на нови такива, поетапно изграждане на достъпна архитектурна среда, задължителен 100 % достъп до информационно-комуникационни технологии; изграждане на специализирани кабинети в профилираните и професионалните гимназии, оборудвани с мултимедийни системи за преподаване на чужди езици, профилиращи и общообразователни предмети (интерактивни класни стаи);

- Оптимизиране на училищната мрежа - редуциране и изчистване на неефективни и дублиращи се специалности, разкриване на нови след щателно проучване на нуждите на пазара, уплътняване на пълняемостта на паралелките;

- Осигуряване на оптимални социално-битови, хигиенни, здравни и безопасни условия на обучение, възпитание и труд чрез увеличаване на броя на ученическите столове и павилиони, осигуряване на нови училищни автобуси, увеличаване броя на медицинските специалисти в учебните заведения;

- Продължаване на традициите при взаимодействието между образованието и бизнеса - създаване на центрове за кариерно консултиране, ориентирани към професионалните гимназии, организиране на срещи между представители на учебните заведения и бизнеса, създаване на възможности за обучение на т.нар. „професионални консултанти“;

- Модернизация на учебната техника в учебните и детските заведения;

- Утвърждаване на традициите при награждаване на изявени ученици, учители, учебни и детски заведения по случай големи празници - 24 май, 6-ти декември чрез реновиране на системата от критерии при номиниране на награждаваните;

- Разработване на програми и проекти към ЕС и министерствата за привличане на допълнителни финансови средства. При необходимост се организират нови информационни кампании за работата на училищата по европейски проекти и се

разработват "моделни проекти", които да бъдат използвани при възможност за финансиране.

7.2. Демократизация на образованието

Мерки:

- Осигуряване на равен достъп до качествено образование и социална интеграция за деца и ученици със специални образователни потребности, от етнически малцинства и от социално слаби семейства чрез привличане на допълнителни средства от национални и европейски програми и проекти, разработване и реновиране на вече създадени общински програми за образователна интеграция и за работа със деца със специални образователни потребности, разширяване на мрежата от логопедични кабинети, създаване и поддържане на Общностен център за ранно детско развитие и родителска подкрепа;

- Създаване на пакет от мерки за превенция на отпадането от училище - продължаване на традициите в областта на целодневната организация на учебния процес, осигуряване на транспорт за деца и ученици от квартали с етнически смесено население, професионално обучение на ученици от етнически малцинства като сигурен път за успешна трудова и социална реализация, съвместни проекти и програми за превенция на отпадането от училище;

- Осигуряване на условия за обхват на децата в задължителна училищна възраст - изработване на училищни програми за решаване на проблема с необхванатите ученици в училище, независимо от местоживеене, произход, социално и здравословно състояние; провеждане на разяснителна работа с родители, немотивирани да образуват децата си поради липса на доходи и ниско интелектуално равнище; икономически механизми, задължаващи семейството да учи децата си до 16 г.;

- Организиране на ограмотителни, квалификационни и преквалификационни курсове за възрастни със съдействието на Бюро по труда - Бургас.

8. Състояние на училищната мрежа

Националният план за развитие 2000-2006 г., актуализиран през април 2003г., подчертава необходимостта от развитие на човешките ресурси, включително повишаване качествено на професионалното образование и обучение като приоритет.

През април 2003 г. Министерският съвет одобри Национален план за действие по заетостта. В него се посочват ключовите действия за насърчаване на заетостта през 2003г., съществена част от които са обучението на възрастни, водещо до придобиване на професионална квалификация.

Инвестициите в образованието, изчислени като дял от БВП, все още са под средното за Европейския съюз равнище. Делът на отпадналите ученици, напусналите рано ученици и неуспелите да завършат е значителен. Записването във висши учебни

заведения е сравнително ниско. Проведено е незначително последващо наблюдение на Меморандума на комисията относно обучението през целия живот или оптимизирането на мрежата от училища.

Увеличаването и адаптирането на равнищата на образование и обучение е съществен проблем, за да може настоящата и бъдеща работна сила да бъде пренасочена от западащите към развиващите се сектори, да бъдат избегнати несъответствието в уменията и несъответствията на регионално ниво и да се отговори на изискването за адаптивност, наложено от процеса на реструктуриране. България трябва да доразвие реформата си в областта на професионалното образование и обучение в съответствие с икономическите нужди, включително да развие стратегия за продължително професионално обучение в тясно сътрудничество със социалните партньори, както и подходящи стимули за обучението на заетите. От особено значение е да се обърне внимание на неравнопоставеността в достъпа до обучение за безработните. Следва да се засили сътрудничество между предприятията и училищата. Процесът на разработване на нови стандарти на обучение в съответствие с професионалните изисквания, както и на нова система за оценяване и сертифициране, трябва да продължи.

Необходимо е да бъдат положени усилия и за подобряване на възможностите за образование на малцинствените групи и да бъдат преразгледани евентуалните препятствия с оглед осигуряването на равен достъп до образование.

9. Професионално обучение

От извършените анализи на професионалното образование и обучение в област Бургас през последните пет години се забелязва намаляване броят на паралелките със срок на обучение 4 год. и с придобиване на втора професионална квалификационна степен и увеличаване броят на паралелките със срок на обучение 5 и 6 год. и с придобиване на трета професионална квалификационна степен.

Засилен е приемът в професионалните гимназии по професии с интензивно изучаване на чужд език. Това особено се изразява в професионално направление "Електроника и електротехника", при професии "Електронна техника, "Микропроцесорна техника" и "Електронноизчислителна техника".

Оправдан е и интересът към професиите „Кулинар“, „Мениджмънт в хотелиерството“, „Технология и мениджмънт на производството и обслужването в заведенията за хранене“ от професионално направление „Хранително-вкусова промишленост и услуги“, във връзка с развитието на дребния семеен и среден бизнес - общини Бургас, Несебър и Поморие.

По-голямата отдалеченост на определени селища от професионалните гимназии, наложи разкриването на професионални паралелки в средните общообразователни училища по места. Обучаваната професията е съобразена с икономическото развитие на региона и необходимостта от кадри за бъдещото развитие - общ. Руен, общ. Царево, общ. Приморско.

Средната пълняемост на паралелките от община Бургас доближава 100%. Същият показател за професионалните паралелки от област Бургас през последните години е приблизително 98%.

Оптимизиране на училищната мрежа в професионалните училища от областта се осъществява с въвеждане на обучение по нови професии.

Добрата материална база, квалификацията на учителите и изпълнението на държавния прием през последните години са достатъчно основание РИО - Бургас да не прави предложения за закриване или преобразуване на професионални училища.

Деца с противообществени прояви придобиват умения по професията "Шивач" в социално - педагогически интернат с. Сигмен - Карнобат. В Професионална гимназия по туризъм "Проф. д-р Асен Златаров" - Бургас се обучават глухи деца по професията "Кулинар".

Продължаващото обучение и обучението през целия живот се осъществява в квалификационните центрове. Такива центрове има разкрити в повечето професионални училища. В тях се квалифицират не само граждани, но и ученици желаещи да получат допълнителна квалификация по друга професия.

10. Изводи и препоръки

На базата на направения анализ могат да се направят следните заключения:

Образователната система в област Бургас - в частност образователните програми на университетите и средните училища покриват широк спектър от специалности, акцентирайки на специфичните за региона направления на социално-икономическата сфера като туризъм, недвижими имоти, хотелиерство и други съпътстващи и спомагателни услуги към характерните за този регион икономически отрасли.

Може да се отчете фактът че образователните програми на университетите в областта и предлаганите специалности в тях (в частност новите предлагани специалности в БСУ) отразяват динамиката в икономиката на страната. Откриваните нови специалности в областта на програмирането, изграждането на мрежи и поддръжката на компютърни системи целят задоволяването на недостига от висококвалифицирани кадри, както и стъпващите нови на пазара компании за външни услуги (аутсорсинг) в ИТ сектора.

Наблюдава се следната тенденция: В Средно общообразователните училища и професионалните и профилираните училища и гимназии в област Бургас броят на специалностите и класовете са намалени с по една - две паралелки през последните пет години и с до една до три специалности, като има отлив от професионалните гимназии и насочване към СОУ и профилирани гимназии, които акцентират на чуждоезиковото обучение и приложимите към настоящия момент специалности свързани със сферата на предлаганите услуги в областта.

Следва да се отчете и фактът, че продължават и се задълбочават процесите на застаряване и намаляване броя на населението. Икономическият растеж протича с

различна динамика в отделните общини. По отношение на заетостта се наблюдава плавно нарастване през последните години, като ясно се отчита влиянието на сезонния фактор - увеличаване на заетите през активния туристически и селскостопански летен сезон. Конкурентоспособността, оценена в европейски план е изключително ниска, независимо от добрите образователни характеристики на човешките ресурси. За област Бургас е типично изразен проблемът "център - периферия". В центъра са съсредоточени бенефициентите на положителните промени – образователни и научни центрове, добре квалифицирани човешки ресурси, добри инфраструктурни мрежи и институции на бизнес-средата, отколкото в "периферията".

Увеличаването и адаптирането на равнищата на образование и обучение е съществен проблем. България трябва да доразвие реформата си в областта на професионалното образование и обучение в съответствие с икономическите нужди.

От особено значение е да се обърне внимание на неравнопоставеността в достъпа до обучение за безработните. Следва да се засили сътрудничество между предприятията и училищата.

Необходимо е да бъдат положени усилия и за подобряване на възможностите за образование на малцинствените групи и да бъдат преразгледани евентуалните препятствия с оглед осигуряването на равен достъп до образование.

Информационни източници:

1. Конституция на Република България
2. Закон за народната просвета
3. Закон за висшето образование
4. Закона за признаване на професионални квалификации
5. Наредба № 2 от 2003 г. за признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави (Обн. ДВ бр. 40 от 2003 г.)
6. Постановление № 11 от 3 февруари 2010 г. за приемане на Устройствен правилник на министерството на образованието и науката и определяне на първостепенния и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити в министерството на образованието и науката (Обн. ДВ. Бр.12 от 2010г.)
7. Постановление № 103 от 31 май 1993 г. за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина
8. Национален статистически институт
9. Програма за управление на община Бургас 2011 – 2015 г.
10. Областна стратегия на област Бургас (2005-2015 г.)
11. Официален сайт на община Бургас